

Descoperiri Cernavodă III în situl de la Măgura *Buduiasca* (județul Teleorman)

Ion TORCICĂ*

Abstract: *This article presents a lot of ceramic materials belonging to the Cernavodă III Culture which is a transition period from Eneolithic to the Bronze Age. The materials were found during the excavations of the Măgura 'Buduiasca' site in the 2003 campaign. These researches were made by the project team of Southern Romania Archaeological Project (SRAP) which aimed at studying the Neo-Eneolithic settlements from the southwest of Wallachia. The materials consist of pottery fragments and four spindle whorls found in Complex no. 11 of the sounding 10. This complex consisted in an agglomeration of pottery and even features of a fireplace. Cernavodă III culture was documented in southwest of Wallachia through former researches from Dobrotești and Drăgănești Olt. In the last years, Cernavodă III materials were discovered in another three points. One of these is more problematic because it is possible that the materials belong to the Cernavodă I culture. The pottery fragments of the Complex 11 were fired in reduction conditions. Their composition has sand, calcium carbonate and crushed pottery. Their fabric can be intermediate fine, coarse and with shells in composition. The predominant colours are brown, gray or black with different shades, differing mostly on the outside and the inside. As a surface treatment after moulding, it can observe that the preferences were awarded to the types of fabric. There are many fragments of pots very well polished. The fragments with shells in the paste are present in small numbers as well as those decorated with string. It can be identified several types of forms: conical bowl, semi globular pots, cups with handle raised, conical vessels of different sizes, biconical vessels with horizontal cylindrical handles on the maximum diameter, even globular vases with cylindrical handles placed under the rim. The materials found in the site of the Măgura 'Buduiasca', though small in number, succeed to shade the quality and diversity characteristics of human evolution during the transition from the Eneolithic to the Bronze Age in the Teleorman valley.*

Rezumat: *Articolul de față prezintă un lot de materiale ceramice aparținând perioadei de tranziție spre epoca bronzului, cultura Cernavodă III. Acestea au fost descoperite în situl de la Măgura 'Buduiasca' cu ocazia săpăturilor arheologice din campania 2003. Cercetările au fost efectuate de către colectivul din cadrul proiectului româno-englez Southern Romania Archaeological Project (SRAP) ce a avut ca scop studierea locuirii neo-eneoliticului din sud-vestul Munteniei. Materialele constau în fragmente ceramice și patru fusaiole discoidale descoperite în complexul nr. 11 din sondajul 10. Acesta era format dintr-o aglomerație de fragmente ceramice și chiar elemente de la o vatră. Cultura Cernavodă III era atestată în zona de sud-vest a Munteniei prin vechile cercetări de la Dobrotești și Drăgănești Olt. În ultima perioadă, au mai fost descoperite trei puncte cu materiale Cernavodă III dintre care unul cu încadrare mai problematică, aparținând posibil culturii Cernavodă I. Ceramica din complexul 11 a fost arsă reducător și are în compoziție nisip, carbonați de calciu și fragmente ceramice mărunțite. Ca tip de pastă au fost defalcate patru categorii: fină, intermediară, grosieră și cu cochilii în compoziție. Culorile predominante sunt cele de maron, gri sau negru cu diverse nuanțe, diferind de cele mai multe ori la exterior și la interior. Ca mod de tratare a suprafețelor după modelare, s-a observat o preferință în funcție de categoriile de pastă, existând numeroase fragmente de la vase foarte bine lustruite. Fragmentele ceramice cu cochilii în pastă sunt prezente într-un număr redus la fel ca și cele decorate cu șnurul. S-au putut identifica mai multe tipuri de forme: străchini, castroane, vase semiglobulare, căni cu toarta supraînălțată, vase tronconice de diferite dimensiuni, vase bitronconice prevăzute cu torți cilindrice dispuse orizontal pe diametrul maxim și chiar vase cu torți cilindrice dispuse sub buză. Materialele descoperite în situl de la Măgura 'Buduiasca', deși reduse numeric, reușesc să nuanțeze prin calitatea și diversitatea lor caracteristicile evoluției umane în perioada de tranziție la epoca bronzului de pe valea Teleormanului.*

Keywords: *pottery, Cernavodă III, transition period, Eneolithic, Bronze Age.*

Cuvinte cheie: *ceramică, Cernavodă III, perioada de tranziție, eneolitic, epoca bronzului.*

* Muzeul Județean Teleorman, Str. 1848, nr. 1, cod poștal 140033, Alexandria, e-mail: iontorcica@yahoo.com

Articolul de față introduce în circuitul științific o serie de materiale aparținând culturii Cernavodă III. Acestea constau dintr-un lot de piese ceramice (150 fragmente de vase și 4 fusaiole fragmentare de lut) ce au fost descoperite în situl de la Măgura *Buduiasca*, com. Măgura, județul Teleorman cu ocazia săpăturilor efectuate în acest punct în anul 2003. Cercetările au fost făcute în cadrul proiectului româno-englez *Southern Romania Archaeological Project (SRAP)* care a studiat specificul locuirii neo-eneolitice de pe văile râurilor Vedea și Teleorman - arealul Lăceni-Măgura (D. Bailey *et alii* 1999; D. Bailey *et alii* 2001).

În campania din 2003, a fost deschis sondajul 10, cu dimensiunile de 8x8 m, împărțit în patru suprafețe egale (A, B, C și D) prin martori stratigrafici groși de 0,50 m (R.R. Andreescu, D. Bailey 2004, p. 184). Aici au fost identificate pe lângă nouă complexe neolitice încă două (M8 și C11) încadrate inițial în Hallstatt-ul timpuriu (R.R. Andreescu, D. Bailey 2004, p. 185). Ulterior, la o analiză amănunțită a materialului ceramic, s-a observat că ceramica din C 11 datează din perioada de tranziție la epoca bronzului și aparține culturii Cernavodă III. Complexul C 11, a fost identificat în suprafața D a sondajului S 10 la aproximativ -0,90 m. Se prezintă sub forma unei alveolări de maxim 0,40 m grosime, de formă ovală, cu dimensiunile de 1,70 x 0,75 m, orientată pe direcția E - V. În partea de est au fost găsite, împrăștiate, resturile unei vetre (fig.1/2-5). Câteva fragmente ceramice Cernavodă III au fost descoperite și în sondajul S 10 B. Din cauza suprafeței mici a sondajului, alte precizări privind funcționalitatea acestui complex sunt ipotetice. Posibil că a reprezentat un nivel de locuire exterior ce a aparținut unei structuri de locuințe.

Descoperiri aparținând culturii Cernavodă în sud-vestul Munteniei, pe teritoriul județului Teleorman, au mai fost făcute în ultima decadă, în ultimul nivel de pe *tell*-ul de la Vitănești 'Măgurice' și în urma unor cercetări perieghetice în comunele Dracea și Flămânda. Ultimului sit a furnizat materiale reduse numeric, ce ar putea aparține și culturii Cernavodă I. Aceste noi puncte se adaugă celui deja cunoscut de la Dobrotești (P. Roman 1964, p. 314-325; Al. Păunescu 1964, p. 445-463).

Lotul avut la dispoziție a fost analizat din punct de vedere al arderii, compoziției pastei, culorii pereților la interior și exterior, al tratamentelor suprafețelor și al formei. Din cauza numărului mic de fragmente nu am putut lua în calcul statisticile ce au putut fi făcute pe tipuri de pastă sau pe frecvența unor forme.

Cu câteva excepții, ceramica și cele 4 fragmente de fusaiole descoperite în complexul 11 au fost supuse, după modelare, unei arderi reducătoare. În spărtură, exemplarele analizate au o culoare neagră, uneori destul de intensă. Unele au la interior și la exterior câte un strat de lut cu grosimea de 0,5-3 mm de culoare cafenie sau maroniu-roșcată (fig. 2/1-6). Acesta a fost observat și la unele străchini sau căni, având grosimi reduse. Trei fragmente ceramice, dintre care două cu decor incizat pe buză și o toartă, au fost arse oxidant, căpătând o culoare maroniu-roșcată. S-a observat că foarte puține fragmente au fost arse secundar.

Au fost identificate trei categorii de pastă: fină, grosieră, intermediară (semifină/semigrosieră) la care se mai adaugă una, cea cu cochilii pisate ca degresant.

Categoria fină este compactă, neavând în unele cazuri degresanți vizibili macroscopic sau la lupă binoculară (la o putere de mărire cu un stereomicroscop de patru ori). În celelalte cazuri, pasta din categoria fină are diverse materiale adăugate ca degresant. Ea poate fi compactă cu nisip simplu, foarte fin în compoziție sau cu nisip amestecat cu carbonați de calciu bine mărunțiți (fig. 2/2). Unele fragmente au ceramică pisată, uneori în cantități mari, care se observă doar la microscop (fig. 2/1). Pentru o mai bună coeziune s-au amestecat în lut, fragmente ceramice și nisip fin (fig. 2/3).

Pasta grosieră are ca degresanți nisip grosier, carbonați de calciu, fragmente ceramice de diferite mărimi (1-6 cm) și în combinații diverse: ceramică și nisip, ceramică și carbonați, ceramică, nisip și carbonați (fig. 2/7-9).

A treia categorie ceramică are o pastă intermediară între cele două deja enumerate. Am preferat această denumire pentru a nu adopta alți termeni precum pastă semifină sau semigrosieră, ce sunt destul de vagi și imprecisi. Pasta intermediară a ceramicii Cernavodă III de la Măgura este de cele mai multe ori destul de compactă. Are în unele cazuri în compoziție carbonați de calciu de 1-2 mm amestecați cu nisip foarte fin sau mediu, existent în cantități reduse (fig. 2/6). Există și combinația de ceramică și carbonați (fig. 2/4). Uneori, nisipul este prezent în diferite procente alături de ceramică mai bine sau mai puțin bine mărunțită și în cantități ce variază diferit de la un ciob la altul (fig. 2/5).

Ultima categorie de pastă întâlnită la materialul ceramic analizat are cochilii pisate în compoziție. Acestea sunt prezente în cantități și dimensiuni diferite alături de ceramică pisată sau carbonați, de nisip cu granulație mare ce dă un aspect rugos fragmentului de vas (fig. 2/12). Au fost

întâlnite următoarele combinații: ceramică și cochilii, amândouă elementele fin mărunțite (fig. 2/10), ceramică și fragmente numeroase de cochilii nu prea bine mărunțite și în cantități mari (fig. 2/11).

Orientativ, procentual, categoria de pastă fină este preponderentă în lotul avut la dispoziție, urmată imediat de aceea intermediară și apoi de cea grosieră și cu cochilii ca degresant principal. Precizăm că ultimul tip de pastă a fost întâlnit la 12 fragmente ceramice.

În ceea ce privește culoarea fragmentelor ceramice, aceasta este diferită în mare parte pe categorii de pastă. Ceramica din pastă fină este maronie cu diferite nuanțe de galben, cenușiu, atât la interior cât și la exterior. La unele exemplare predomină culoarea maro sau neagră dar și cenușie, mai ales la interior. Ceramica din pastă intermediară are aceleași culori predominante, putând fi gri-deschisă la exterior și neagră la interior, galben-roșcată la exterior și neagră la interior, maroniu-negricioasă la exterior și neagră ori gri deschis la interior, etc. Ceramica din pastă grosieră are predominant culoarea gri la exterior, cu unele nuanțe de galben sau brun și maronie sau neagră la interior. Fragmentele ceramice cu cochilii în pastă au diferite culori: gălbui-roșcate, maroniu-negricioase sau maroniu-închis.

Ca mod de tratare a suprafețelor după modelare, s-a observat, la fel ca la culoarea fragmentelor ceramice, o preferință în funcție de categoriile de pastă. Ceramica din pastă fină are interiorul bine sau foarte bine netezit și de multe ori chiar lustruit, iar exteriorul este și el netezit și câteodată lustruit în întregime sau ca în cazul unor străchini doar la partea superioară. La unele exemplare se poate observa că nu s-a păstrat decât pe unele suprafețe lustrul, existând astfel posibilitatea ca un procentaj mai mare de vase să fi fost inițial lustruite atât la interior cât și la exterior.

Pentru ceramica din pastă intermediară se pot observa unele modificări ale modului de tratare al suprafețelor. Într-un singur caz, la exteriorul unui fragment ceramic, s-a întâlnit și lustruirea acestei suprafețe, majoritatea fiind doar netezite la interior și exterior. În două cazuri, exteriorul are un aspect zgrunțuros (fig. 10/3), iar în alte trei se observă că exteriorul a fost mai neglijent tratat prin netezire decât interiorul (fig. 3/13).

Aceeași situație ca la ceramica din pastă intermediară se observă și la aceea din pastă grosieră. La un singur fragment de vas de mari dimensiuni s-a constatat existența la exterior a unor dungii verticale lustruite. S-a folosit în general netezirea atât la interior cât și la exterior. În două cazuri, la două baze, se observă la interior o tendință de netezire mai pronunțată decât la exterior. Tot la un fund de vas tendința este inversată, exteriorul fiind netezit mai bine. Din păcate, nu s-au păstrat decât porțiuni din bazele vaselor, iar forma generală a lor nu se poate reconstrui, rămânând doar certitudinea că au fost vase de dimensiuni medii spre mari, cu diametre ale bazei cuprinse între 16 și 18 cm.

Fragmentele ceramice cu cochilii în pastă sunt netezite la interior și exterior sau doar la interior. La unele exemplare, pasta a fost netezită doar sumar încât se observă foarte bine degresantul folosit (fig. 3/15).

În ciuda numărului restrâns de fragmente ceramice descoperite în cadrul complexului nr. 11, au fost identificate numeroase tipuri de forme.

Strachina poate fi întâlnită în două tipuri principale ce pot fi la rândul lor împărțite în subtipuri. Sunt vase elegante ca formă și foarte bine lucrate, amintind de străchinile culturii Gumelnița.

Primul tip este strachina tronconică cu umăr ascuțit și buza evazată în exterior (fig. 3/10; 4/1-10). Are corpul bine împărțit în două zone, cea inferioară tronconică cu pereți convecși iar cea superioară cu pereți concavi și buza subțire, ușor evidențiată în câteva cazuri (fig. 4/3,8).

A fost descoperit un număr de 16 exemplare fragmentare, nici un profil întreg, majoritatea sunt din zona superioară a vaselor, șase din cea inferioară și câteva din corp, unele de la exemplare de mari dimensiuni. Au diametrul cuprins între 23-32 cm, cu o majoritate ce se încadrează în 26 de cm. Culoarea predominantă este maronie cu tentă gălbuie la exterior și mai închisă, uneori spre negru, la interior.

Cu cinci excepții, au fost lucrate din pastă fină, compactă, bine arsă reducător, cu nisip și ceramică pisată ca și degresant. Exteriorul și interiorul sunt bine netezite și păstrează urme de lustru uneori destul de intens. Acesta acoperă mai ales exteriorul, în partea superioară a vaselor. Un singur exemplar este prevăzut cu doi butoni amplasați imediat sub zona diametrului maxim (fig. 3/10; 4/1). Aceștia sunt de mici dimensiuni, au formă tronconică, ușor aplatizați și sunt orientați oblic în jos.

Un fragment ce pare că a aparținut unei străchini de acest tip are cochilii și pleavă în pastă.

Al doilea tip este strachina cu umărul rotunjit. Au fost descoperite fragmente din șapte exemplare. Au o culoare maroniu-închisă, uneori cu nuanțe mai închise la interior sau spre galben-maroniu la exterior. Este un vas cu o formă deschisă, tronconică, cu partea superioară mai puțin

dezvoltată în comparație cu aceea a tipului anterior. Diferențierea vasului pe zone separate se face mai greu din cauza umărului rotunjit. Buza este dreaptă, dar există și excepții, uneori fiind evazată în exterior. Diametrul la gură este cuprins între 20-24 cm. Toate exemplarele au pastă fină sau foarte fină, cu o singură excepție (fig. 5/4) când fragmentul are pastă intermediară cu ceramică și carbonați în compoziție. Sunt arse reducător și sunt bine netezite și lustruite la exterior și interior.

O variantă aparte este un fel de strachină ce reprezintă o simplificare a tipului anterior prin scăderea înălțimii recipientului și eliminarea elementelor de demarcație între părțile componente (fig. 5/7-10). Aceste străchini pot fi considerate chiar niște boluri, două exemplare având chiar diametrul gurii foarte mic (10-15 cm). Pur și simplu au o formă tronconică cu pereți oblici, puțin rotunjiți. Au pastă fină cu fragmente mici de ceramică și carbonați de calciu drept degresanți și uneori cochilii pisate (fig. 5/10). Sunt arse reducător și au o culoare gri-maronie sau negricioasă și chiar roșu-cărămizie. În interior și la exterior sunt bine netezite. La un exemplar este prezentă lustruirea pe ambele fețe.

Castronul este un vas tronconic cu zona superioară bine dezvoltată, cu gâtul bine evidențiat la două dintre exemplare, iar buza este evazată spre exterior (fig. 5/11-13). Gâtul este uneori delimitat de corp printr-o canelură. Pasta din care sunt făcute este de bună calitate și are ca degresant ceramică foarte fin mărunțită și nisip plus fragmente de carbonați de calciu. Sunt arse reducător și au o culoare galben-maronie la exterior și neagră sau maroniu închisă la interior. Sunt bine netezite și lustruite pe ambele fețe. Unul dintre exemplare (fig. 5/13) are urme de ardere secundară înspre bază.

Cana sau ceașca este un vas de mici dimensiuni, tronconic cu un început de bitronconism (fig. 3/12; 6/1,3,5). Este prevăzută cu torți subțiri în bandă lată. Zona diametrului maxim este bombată, aproape unghiulară. Torțile sunt de două tipuri: unul unind porțiunea diametrului maxim cu buza (fig. 3/12; 6/1), iar al doilea, diametrul maxim cu o porțiune de sub buză (fig. 6/4). Lățimea torților este de 3-6 cm iar grosimea de 0,4-0,5 cm.

Diametrul la nivelul gurii este de 10-11 cm iar cel maxim de 17 cm. Au culori închise de gri, maroniu sau negru-maroniu, iar exteriorul și interiorul le este netezit și lustruit. Sunt din pastă fină, cu nisip cu granulație mică sau ceramică pisată ca degresant.

Două dintre exemplarele considerate inițial câni, au avut diametre mari, de 24-25 cm și se pot încadra și într-un tip aparte de strachină tronconică prevăzută cu torți supraînălțate, în bandă lată (fig. 6/2-3).

Au mai fost descoperite alte fragmente de la două vase de dimensiuni medii cu diametrul gurii de 26 și 28 cm. Primul, ce pare de la un vas de formă tronconică, are o culoare gri la exterior și maroniu-negricios la interior. Este din pastă grosieră, cu o mare cantitate de ceramică pisată în compoziție, și este netezit superficial la interior și exterior. Toarta, lată de peste 5 cm, unește buza cu zona situată sub ea (fig. 6/6). Al doilea fragment este de la un vas de dimensiuni mari, posibil bitronconic, cu o toartă supraînălțată, din bandă lată (fig. 6/7). Are o culoare gri-maronie cu zone negre sub buză, toartă și o parte din interior. Este confecționat dintr-o pastă intermediară, compactă, bine netezită la interior și exterior. Toarta supraînălțată, lată de 6 cm, are la bază doi butoni conici dintre care unul este rupt din vechime (fig. 3/13; 6/7). În același complex s-a mai descoperit o toartă identică cu cea descrisă anterior ce făcea sigur parte din același vas fiind situată diametral opus.

Vasul globular este un vas cu o formă generală puternic rotunjită, cu gât scurt și pântecul rotunjit (fig. 7/5,6). Toate cele patru exemplare descoperite sunt de mici dimensiuni cu diametrul gurii cuprins între 14-18 cm și prezintă sub buză, ca semn distinctiv, o toartă tubulară, alungită, tăiată oblic la capete. Au o culoare gri-negricioasă, sunt bine netezite pe cele două părți cu urme de lustru la exterior. Pasta din care sunt făcute este fină cu nisip, ceramică pisată sau carbonați în compoziție.

Vasul bitronconic înalt, cu toarta tubulară situată în zona diametrului maxim este relativ bine reprezentat printre fragmentele ceramice. Este de dimensiuni mari, cu diametrul maxim de peste 20 cm, unele chiar mai mari dacă avem în vedere fragmentele de torți descoperite, unele de dimensiuni apreciabile (fig. 8/4). Culoarea predominantă este maroniu-roșcată, iar arderea lor a fost reducătoare. A fost realizat din pastă destul de compactă cu ceramică mărunțită și carbonați ca degresanți. Toate fragmentele sunt de la vase bine netezite la interior și un singur fragment poartă urme de lustru și la exterior (fig. 3/16; 8/3). Probabil și alte fragmente ceramice provin tot de la acest tip de vas (fig. 10/8,9). Deși au o formă generală bitronconică, se poate observa o dezvoltare diferită a părții superioare. La un exemplar se remarcă modelarea unui gât.

Tot în această categorie generală de vase bitronconice pot fi incluse și alte fragmente de la două exemplare de dimensiuni mari ce au diametrul buzei de 25-27 cm (fig. 3/15; 9/1,2). Sunt din pastă grosieră, iar unul dintre ele are suprafețele netezite sumar observându-se chiar și degresanții. Ambele sunt decorate pe partea superioară a buzei cu incizii adânci dispuse oblic și paralel.

Același tip de decor este întâlnit și pe buzele unor vase semiglobulare (fig. 9/3-5). Sunt vase cu dimensiuni variabile, având diametrul la gură între 20 și 30 cm. Pereții sunt arcuiți spre interior și prezintă într-un caz, în zona diametrului maxim, o toartă tubulară dispusă orizontal (fig. 10/1). Sunt din pastă intermediară și grosieră cu multă ceramică pisată ca degresant. Un exemplar are cochilii pisate în cantitate foarte mare încât se observă pe suprafața pereților la interior dar și la exterior. Vasele au fost netezite sumar la exterior dar și la interior, uneori prezentând crăpături de la degresanți. La un vas de acest tip, inciziile de pe buză sunt înlocuite de alveole realizate prin apăsare cu degetul în așa fel încât au creat buzei un aspect vălurit (fig. 9/7).

Vasul tronconic este reprezentat de fragmente de la recipiente de dimensiuni diferite și din toate categoriile de pastă (fig. 9/6; 10/3,6,7). Are pereții drepecți sau ușor convecși și este decorat uneori pe buză cu incizii paralele. Un fragment este netezit la interior, iar la exterior are un aspect zgrunțuros (fig. 10/3).

Alte tipuri de vase sunt reprezentate printr-un număr mic de exemplare. Un fragment provine de la buza unui vas destul de mare, cu diametrul gurii de 28 cm. Este realizat din pastă fină fiind lustruit la exterior, iar în zona buzei și la interior. Aici are aplicată un fel de toartă perforată vertical (fig. 7/7). Alte două fragmente provin de la vase cu o formă general globulară dar prevăzute cu un gât de mici dimensiuni (fig. 10/4,5). Au buza ușor evazată în exterior. Exemplarul de dimensiuni mai reduse este din pastă fină, foarte bine netezit pe cele două fețe și are ca degresant cochilii foarte bine mărunțite.

Fragmente de vase decorate cu șnurul au fost descoperite în număr redus, ele provenind de la cinci exemplare. Primul dintre ele este de la un vas cu buza evazată la exterior și corpul posibil globular (fig. 3/1). Este ars oxidant și are pe gât un decor adâncit în zig-zag iar pe buză unul din impresiuni paralele dispuse oblic. Celelalte fragmente provin de la vase asemănătoare în privința arderii reducătoare, a pastei fine și a culorii maroniu-închise. Sunt netezite la interior și exterior neexistând urme de lustru. Două păstrează și zone din buza dreaptă sau tăiată oblic și evazată în exterior. Sunt decorate pe buză cu impresiuni cu șnurul, dispuse oblic, în șir sub gât și pe corp, unde formează un șir orizontal de impresiuni dispuse vertical (fig. 3/2,3).

Printre fragmentele tipice culturii Cernavodă III se remarcă șase exemplare ce prezintă un decor deosebit (fig. 3/4-9,11). Acesta constă din linii și puncte incizate și chiar mici impresiuni triunghiulare. Inciziile sunt prezente singure ca decor sau împreună cu puncte incizate (fig. 3/4,5). În primul caz, formează motive unghiulare, în zig-zag sau chiar rombice cu interiorul hașurat (fig. 3/6-8,11). Toate sunt arse reducător, au o pastă fină și sunt bine netezite la interior și exterior iar unele sunt chiar lustruite. Cele mai apropiate analogii se găsesc în așezările Cernavodă III de la Oltenița-Renie și Dobrotești (S. Morintz, P. Roman 1968 b, p. 78, 81, abb. 24, 26; P. Roman 1964, p. 446-448), dar nu excludem nici posibilitatea ca unele dintre ele să reprezinte importuri.

O altă categorie distinctă de piese de ceramică descoperite în complexul nr. 11 este redată de patru fusaiole (fig. 7/ 1-4). Acestea au avut o formă circulară, dar în momentul de față sunt fragmentare. Fiecare avea în centru câte o perforație. Piesele au marginile mai subțiri decât centrul, una având secțiunea plan concavă. Ca diametre au între 4 și 5,5 cm. Sunt confecționate din pastă fină, compactă cu ceramică foarte mărunț pisată. Au o culoare cenușiu-negricioasă sau neagră și sunt netezite, una fiind chiar lustruită.

Definită ca o cultură formată pe teritoriul de sud al Munteniei și Olteniei, cultura Cernavodă III cuprinde elemente de tradiție Cernavodă I, Gumelnița și Sălcuța (S. Morintz, p. Roman 1970, p. 560). În cadrul materialului analizat se poate observa o perpetuare și o diversificare a principalelor forme specifice culturii Cernavodă I (S. Morintz, P. Roman 1968 b, abb 14; L. Nikolova *et alii* 1999, p. 125-128, fig. 7.7.1.- 7.7.4.).

În ceramica de la Măgura *Buduiasca* se remarcă prezența elementelor definitorii ale culturii Cernavodă III: abundența torților tubulare, proporția scăzută a ceramicii lucrate din lut cu cochilii, ornamentația cu șnurul aproape inexistentă, tortițele late sau supraînălțate (S. Morintz, P. Roman 1968, p. 557, 778). De asemenea, se poate constata lipsa din cadrul materialului ceramic din complexul 11 a străchinilor canelate la interior și a brăurilor în relief crestate, ultimele prezente în număr foarte mare în așezarea de la Dobrotești (P. Roman 1966, p. 446-459). O singură excepție este reprezentată de un fragment de buză cu un brâu alveolat sub ea (fig. 10/2). Aceste elemente lipsă caracterizau în perioada anilor '70 ai secolului trecut ceea ce s-a numit faza Renie, sau mai bine zis faza de tranziție de la Cernavodă I la Cernavodă III (S. Morintz, P. Roman 1968, p. 557). Astfel, pe baza acestor elemente de cronologie relativă, putem susține că materialele de la Măgura *Buduiasca* aparțin unei faze timpurii ale culturii Cernavodă III, anterioare aceleia din așezarea de la Dobrotești.

◆ Mulțumiri

Domnului dr. Pavel Mirea pentru punerea la dispoziție a materialului ceramic Cernavodă III și a informațiilor cu privire la contextul descoperirilor.

◆ Bibliografie

R. Andreescu,
D.W. Bailey, 2004	Măgura, comuna Măgura, jud. Teleorman, în M.V., Angelescu, I. Oberländer-Tirnovanu, F. Vasilescu (eds.), <i>CCA: campania 2003: A XXXVIII- a sesiune națională de rapoarte arheologice Cluj-Napoca, 26-29 mai 2004</i> , CIMEC – Institutul de Memorie Culturală.
D.W. Bailey <i>et alii</i> 1999	D.W. Bailey, R. Andreescu, S. Mills, 1999, <i>Southern Romania Archaeological Project. Preliminary report</i> , Cardiff: School of History and Archaeology, Cardiff University.
D.W. Bailey <i>et alii</i> 2001	D.W. Bailey, R. Andreescu, S. Mills, S. Trick, 2001, <i>Southern Romania Archaeological Project. Second preliminary report</i> , Cardiff: School of History and Archaeology, Cardiff University.
S. Morintz, P. Roman
1968 a	Asupra perioadei de trecere de la eneolitic la epoca bronzului, <i>SCIV</i> , tom 19, nr. 4, p. 553-573.
S. Morintz, P. Roman
1968 b	Aspekte des Ausgangs des Äneolithikums und der Übergangsstufe zur Bronzezeit im Raum der Niederdonau, <i>Dacia (NS)</i> , XII, p. 45-128.
S. Morintz, P. Roman
1970	Cu privire la cronologia perioadei de tranziție de la eneolitic la epoca bronzului în România, <i>SCIV</i> , tom. 21, nr. 4, p. 557-570.
M. Nica <i>et alii</i> 1995	M. Nica, C. Schuster, T. Zorzoliu, Cercetările arheologice în tell-ul gumelnițeano-sălcuțean de la Drăgănești-Olt – punctul Corboaica – campaniile din anii 1993-1994, <i>Cercetări arheologice în area nord-tracă</i> , p. 9-45.
L. Nikolova 1999	L. Nikolova, I. Manzura, C. Schuster, The Balkans in Later Prehistory. Periodization, Chronology and Cultural Development in the Final Copper and Early Bronze Age (Fourth and Third Millennia BC), <i>BAR (IS)</i> , 179, Oxford.
Al. Păunescu 1966	Considerații asupra materialului litic din complexul cultural de la Dobrotești, <i>SCIV</i> , tomul 17, nr. 3, p. 465-471.
P. Roman 1966	Un nou aspect cultural de la începutul epocii bronzului (complexul de la Dobrotești), <i>SCIV</i> , tomul 7, nr. 3, p. 445-463.

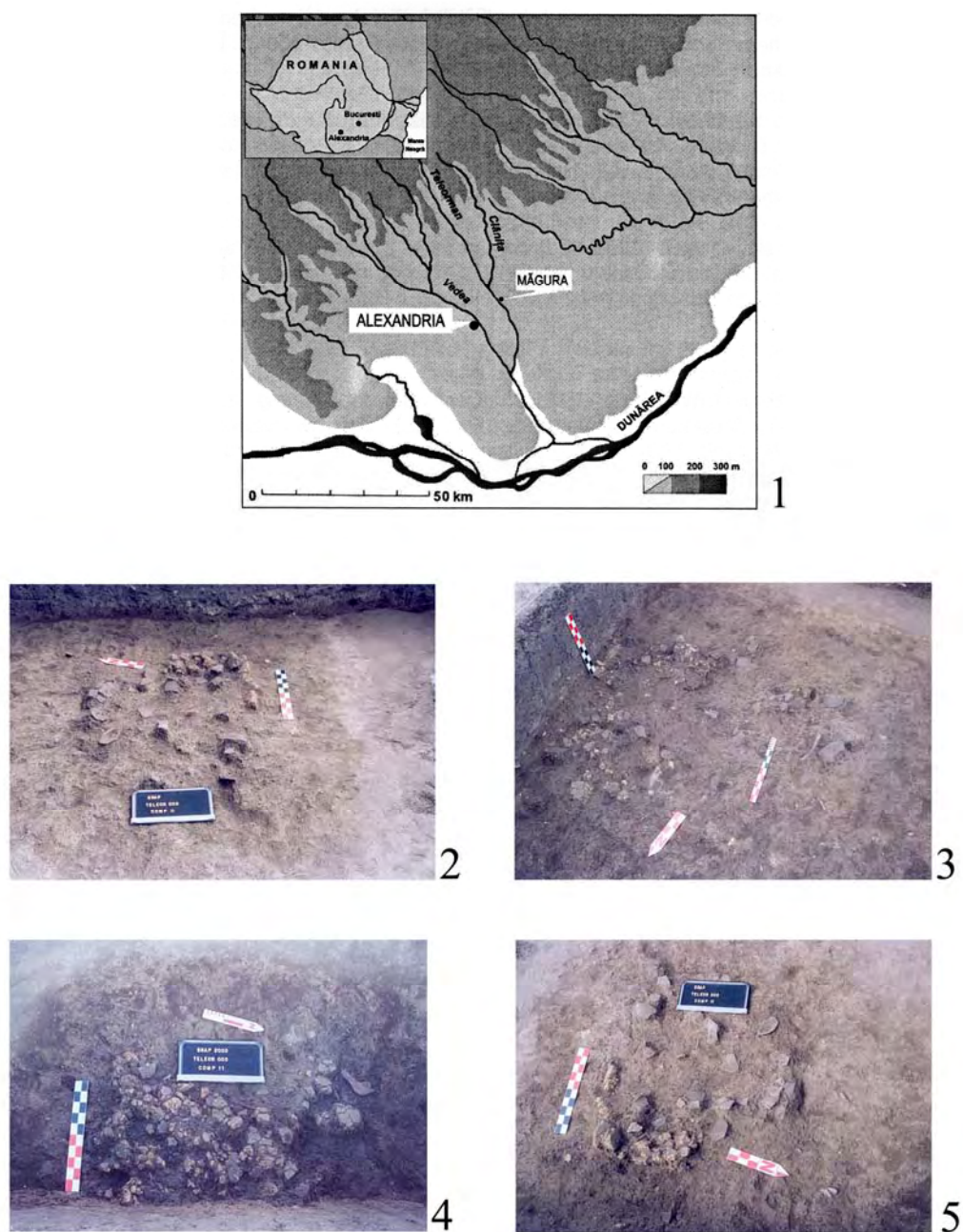

Fig. 1. 1. Poziționarea sitului de la Măgura *Buduiasca*. 2-5. Măgura *Buduiasca*. Vedere generală a cpl. 11 (foto P. Mirea, C. Lazăr).

1. Location of Măgura *Buduiasca* site. 2-5. Măgura *Buduiasca*. A general view of cpl. 11 (photo by P. Mirea, C. Lazăr).

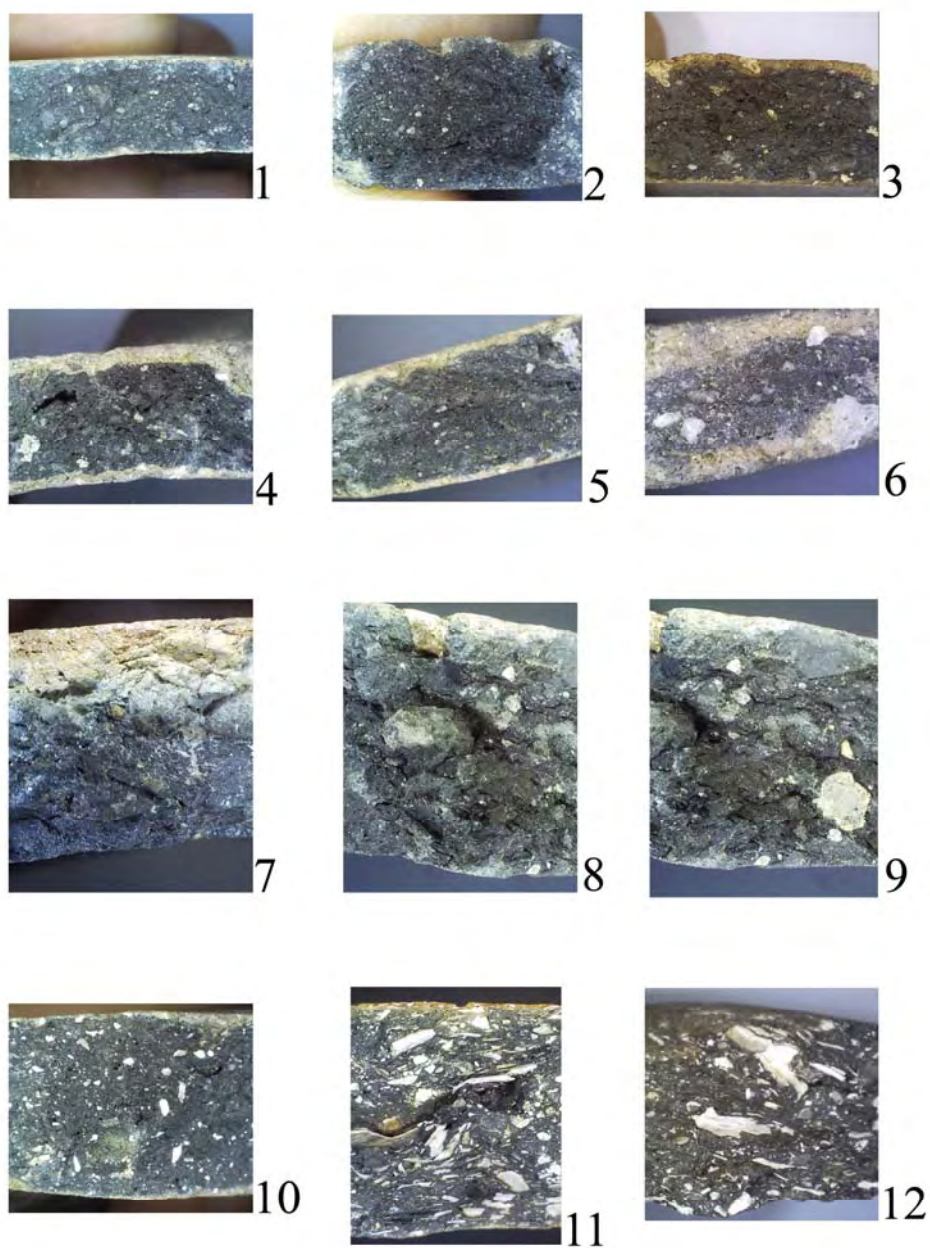

Fig. 2. 1-12. Tipuri de pastă – imagini la lupă binoculară. Mărire 4×.
1-12. Fabric types – images at stereomicroscope. 4× magnification.

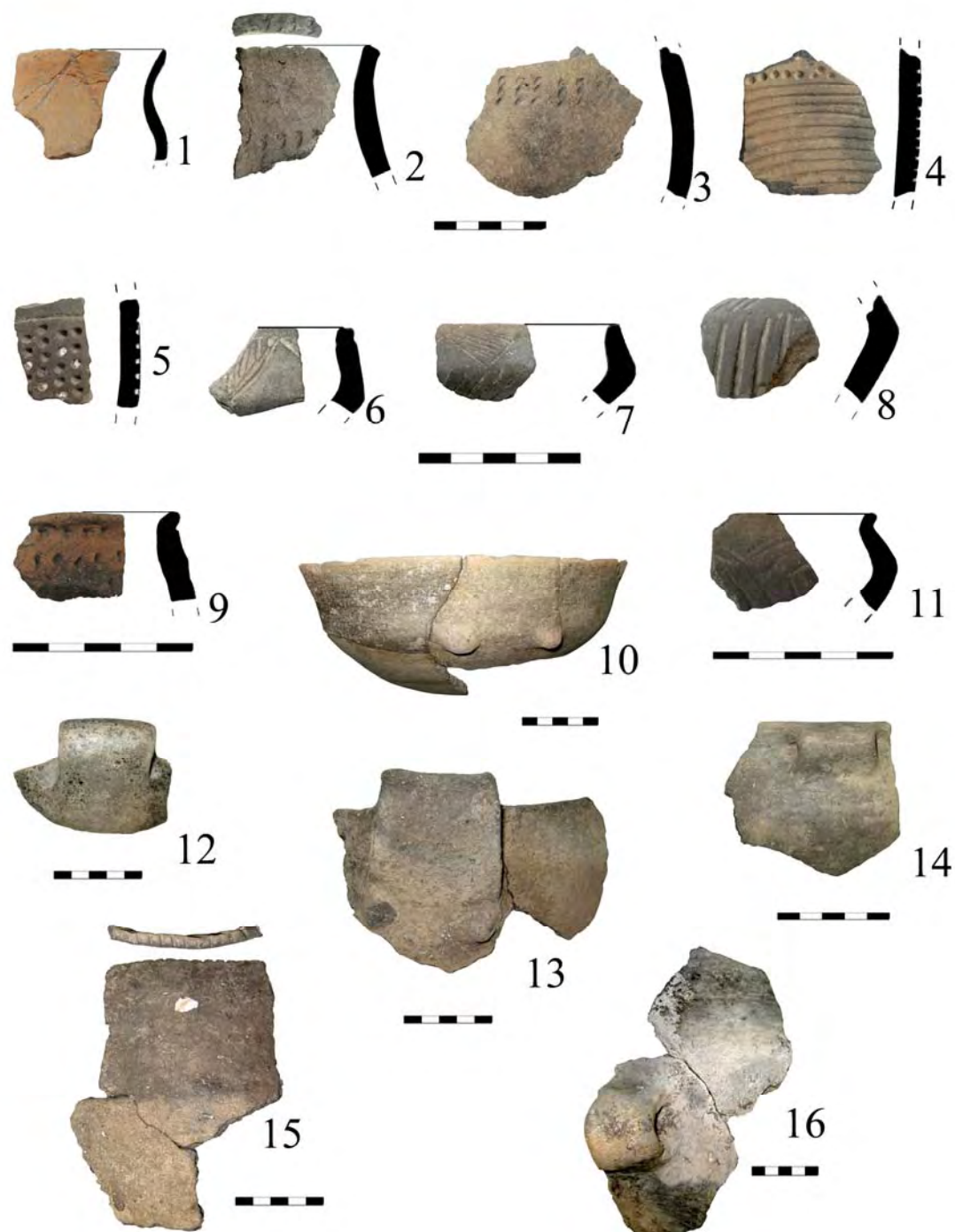

Fig. 3. Fragmente ceramice Cernavoda III de la Măgura *Buduiasca*. Scara în centimetri.
Cernavoda III potsherds from Măgura *Buduiasca*. Scale in centimeters.

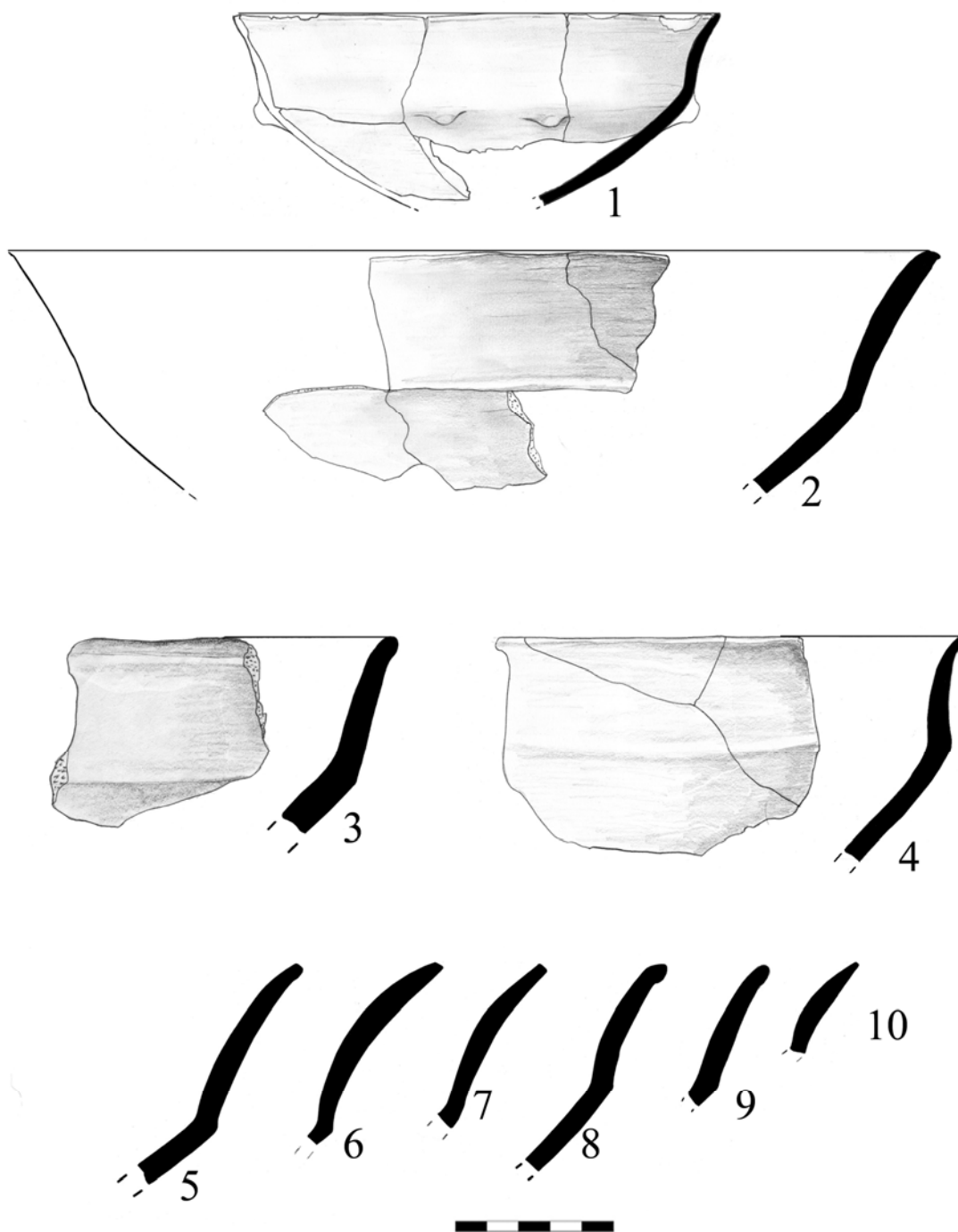

Fig. 4. Fragmente ceramice Cernavoda III de la Măgura *Buduiasca*. Scara în centimetri.
Cernavoda III potsherds from Măgura *Buduiasca*. Scale in centimeters.

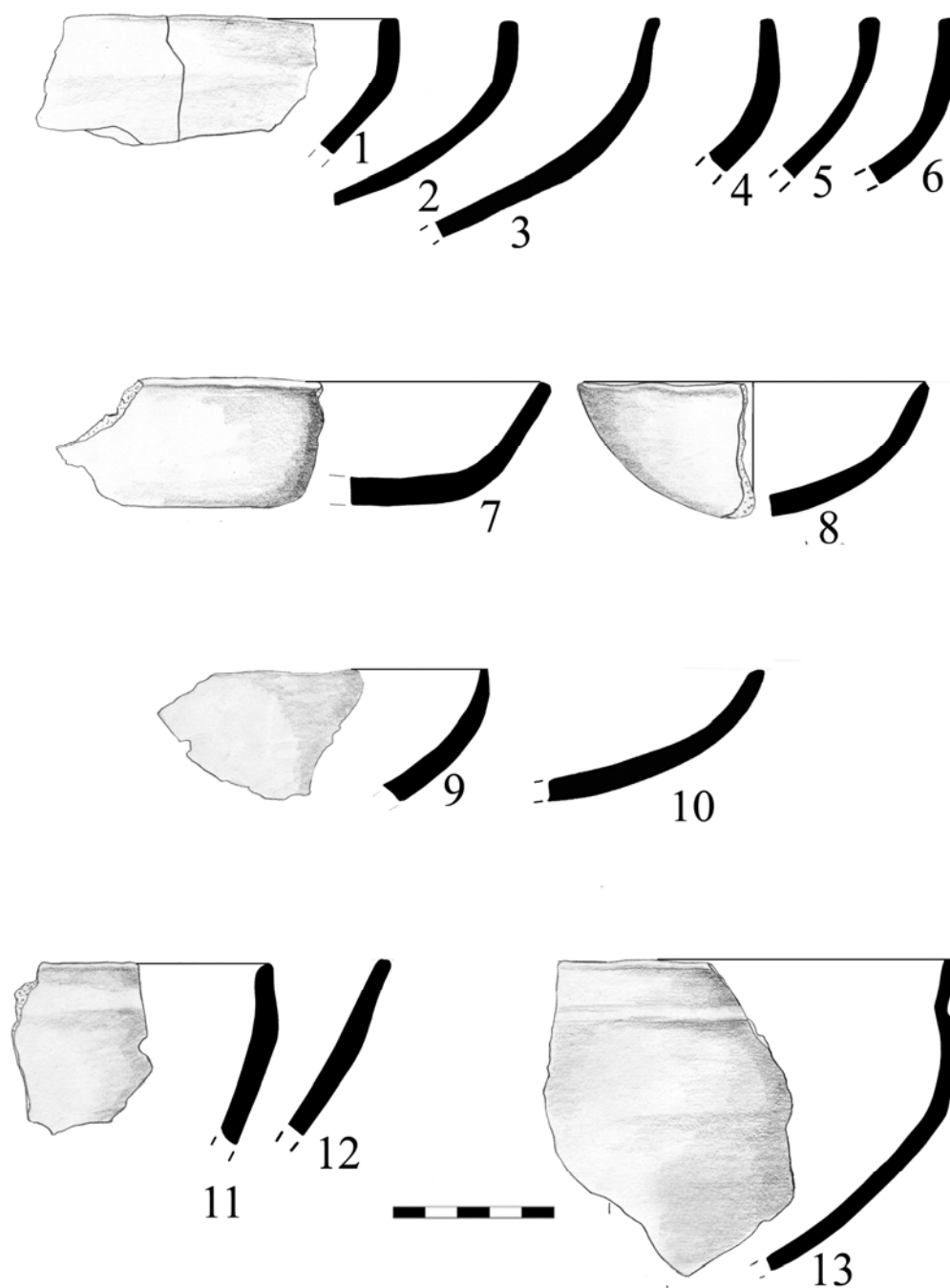

Fig. 5. Fragmente ceramice Cernavoda III de la Măgura *Buduiasca*. Scara în centimetri.
Cernavoda III potsherds from Măgura *Buduiasca*. Scale in centimeters.

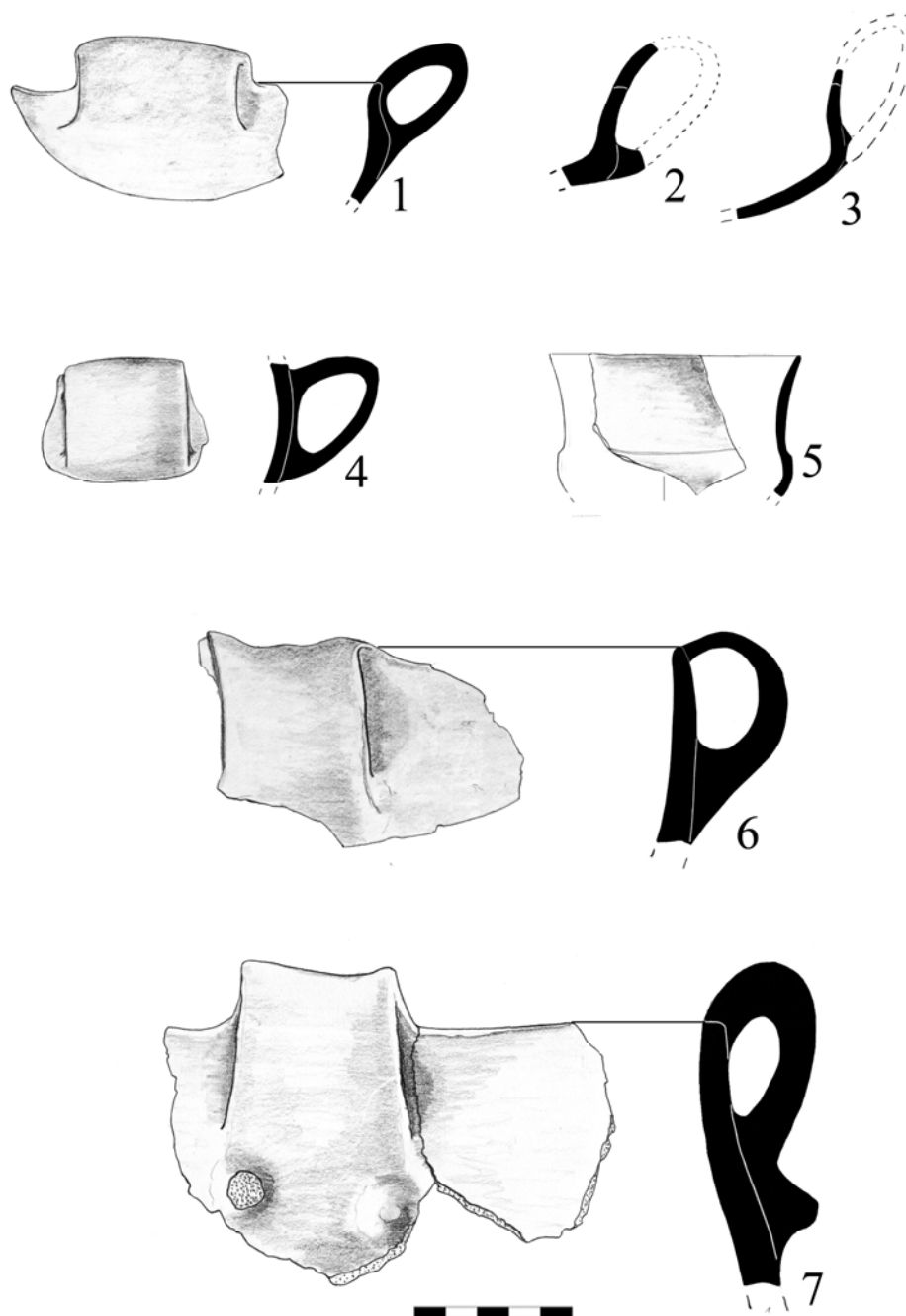

Fig. 6. Fragmente ceramice Cernavoda III de la Măgura *Buduiasca*. Scara în centimetri.
Cernavoda III potsherds from Măgura *Buduiasca*. Scale in centimeters.

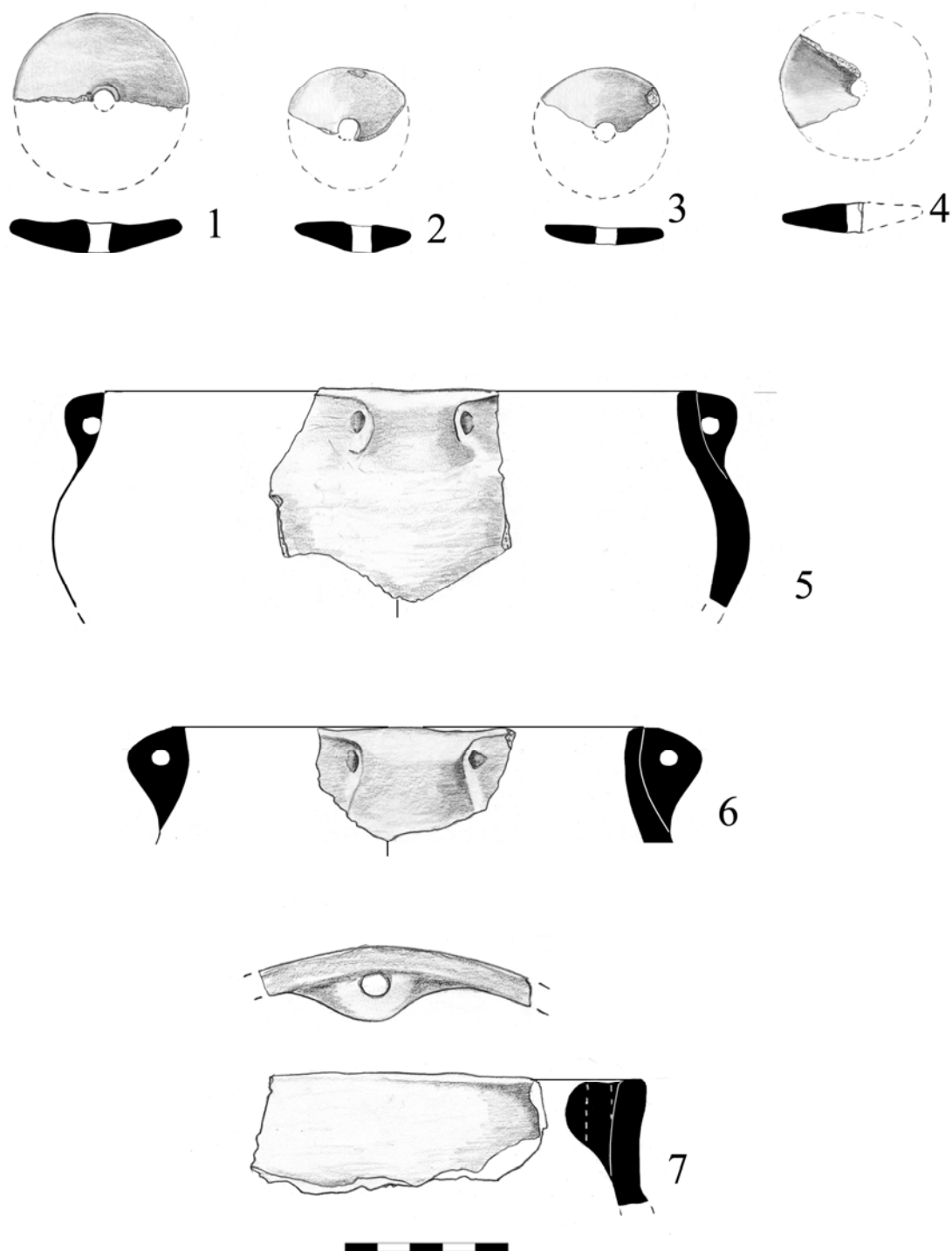

Fig. 7. Fragmente ceramice Cernavoda III de la Măgura *Buduiasca*. Scara în centimetri.
Cernavoda III potsherds from Măgura *Buduiasca*. Scale in centimeters.

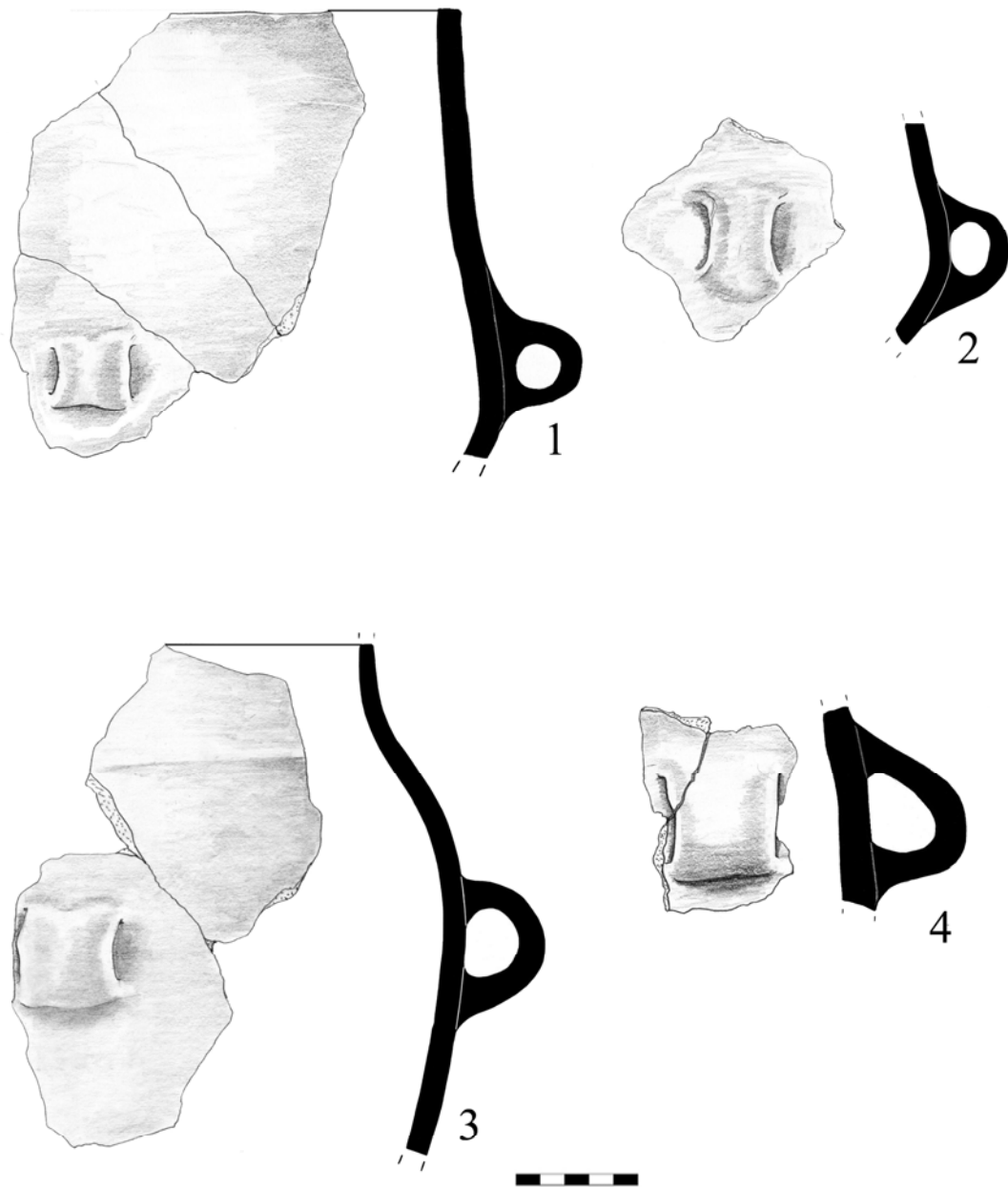

Fig. 8. Fragmente ceramice Cernavoda III de la Măgura *Buduiasca*. Scara în centimetri.
Cernavoda III potsherds from Măgura *Buduiasca*. Scale in centimeters.

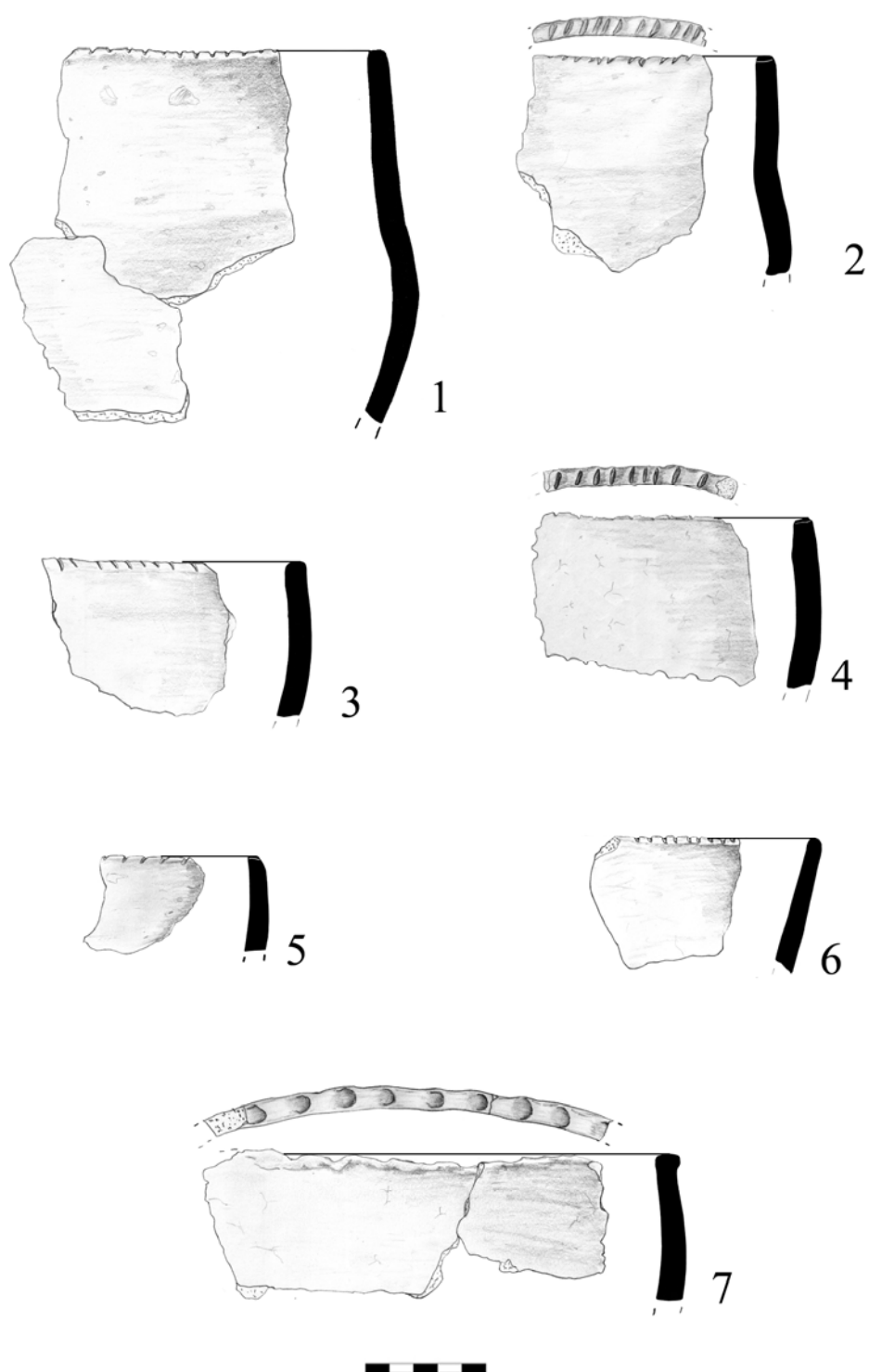

Fig. 9. Fragmente ceramice Cernavoda III de la Măgura *Buduiasca*. Scara în centimetri.
Cernavoda III potsherds from Măgura *Buduiasca*. Scale in centimeters.

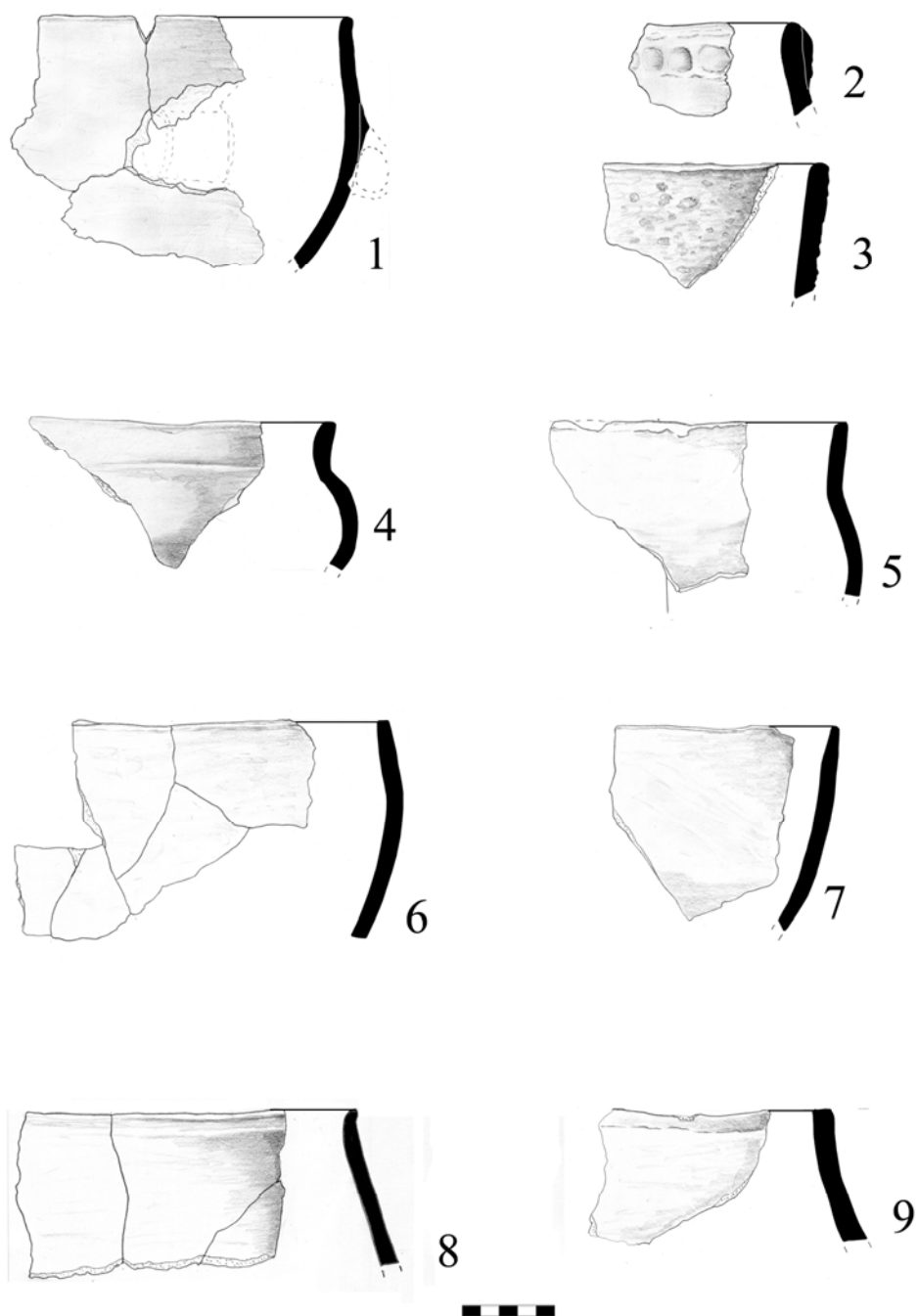

Fig. 10. Fragmente ceramice Cernavoda III de la Măgura *Buduiasca*. Scara în centimetri.
Cernavoda III potsherds from Măgura *Buduiasca*. Scale in centimeters.